

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Uwagi końcowe Komitetu ONZ do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych – nowa strategia na rzecz osób niepełnosprawnych w Unii Europejskiej”

(opinia z inicjatywy własnej)

(2017/C 034/03)

Sprawozdawca: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Wniosek o konsultację	Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, 21.1.2016
Podstawa prawna	Art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa
Data przyjęcia przez sekcję	27.9.2016
Data przyjęcia na sesji plenarnej	19.10.2016
Sesja plenarna nr	520
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	211/1/3

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Ratyfikacja Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych przez Unię Europejską stanowi przełomowy punkt w dziedzinie praw osób niepełnosprawnych w UE i jej państwach członkowskich. Przegląd postępów UE przeprowadzony przez Komitet ONZ do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych w 2015 r. zamyka pierwszy okres wdrażania konwencji. Uwagi końcowe Komitetu ONZ zobowiązują instytucje UE do wywiązywania się ze swoich zobowiązań, jako że instytucje te powinny organizować i koordynować wdrażanie konwencji zgodnie z uwagami końcowymi. Uwagi końcowe potwierdziły, że konieczne są głębokie przemiany w sposobie kształtowania polityki UE w dziedzinie niepełnosprawności. Dotychczas UE nie podjęła faktycznej adaptacji swojego sposobu kształtowania polityki pod kątem przemian wymaganych przez Komitet ONZ.

1.2. EKES wzywa instytucje UE do uwzględnienia uwag końcowych w obecnych i przyszłych przepisach UE i sposobach kształtowania polityki. Apeluje również do Komisji Europejskiej, aby do jesieni 2016 r. przedłożyła Komitetowi ONZ do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych sprawozdanie.

1.3. EKES uważa, że Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych wraz z uwagami końcowymi Komitetu ONZ do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych stwarzają wyjątkową okazję dla Komisji Europejskiej do przedstawienia kompleksowej strategii unijnej w zakresie praw osób niepełnosprawnych. Uwagi końcowe narzucają dynamikę, którą powinny wykorzystać instytucje UE i która powinna doprowadzić do systemowego włączenia praw osób niepełnosprawnych do wszystkich przepisów, polityk i programów UE.

1.4. EKES podkreśla, że aby uwzględnić prawa osób niepełnosprawnych, Komisja Europejska musi najpierw dokonać przekrojowego i kompleksowego przeglądu wszystkich swoich przepisów, polityk i programów po to, by zagwarantować pełną harmonizację z przepisami konwencji i aktywnie włączyć przedstawicieli organizacji osób niepełnosprawnych (organizacje reprezentujące osoby niepełnosprawne) w ten proces. Przeglądowi temu powinna towarzyszyć analiza luk, w której zbada się rozbieżności między obecnymi przepisami, tworzeniem polityki i uwzględnianiem praw osób niepełnosprawnych a konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Przegląd i analiza luk powinny zostać wyraźnie ujęte w zmienionej europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności.

1.5. EKES przypomina Komisji Europejskiej o obowiązku niezwłocznego przystąpienia do przeglądu i aktualizacji deklaracji kompetencji oraz wykazu jej instrumentów. Komisja powinna również zobowiązać się do przeglądu i rewizji deklaracji kompetencji co najmniej raz w ciągu kadencji Komisji.

1.6. EKES odnotowuje, że przegląd postępów UE przez Komitet ONZ do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych miał miejsce w połowie okresu programowania 2014–2020, oraz dostrzega trudności z uwzględnieniem nowego programu w zakresie praw osób niepełnosprawnych, wynikającego z uwag końcowych dla UE, w śródkresowych przeglądach strategii, polityk, programów i instrumentów finansowania. Zaleca jednak, by Komisja Europejska dołożyła wszelkich starań w celu uwzględnienia uwag końcowych i włączenia ich do procesów przeglądowych oraz przydzieliła środki niezbędne do realizacji swoich zobowiązań wynikających z Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

1.7. Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych stanowi wyraźnie, że należy konsultować się z organizacjami reprezentującymi osoby niepełnosprawne i zaangażować je w proces wdrażania i monitorowania konwencji. EKES wzywa Komisję Europejską, by prowadziła prawdziwy i konstruktywny zorganizowany dialog z europejskim ruchem na rzecz osób niepełnosprawnych (zgodnie z art. 4 ust. 3 i art. 33 ust. 3 konwencji). Ponadto Komisja Europejska powinna ustanowić program budowania zdolności organizacji reprezentujących osoby niepełnosprawne, aby umożliwić im wypełnianie podstawowych obowiązków.

1.8. EKES uważa, że kluczowe znaczenie ma współpraca i partnerstwo instytucji UE we wdrażaniu Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dlatego też zaleca ustanowienie mechanizmu koordynacji międzyinstytucjonalnej, który pozwoli ułatwić szybkie i sprawne wdrażanie uwag końcowych i konwencji, w tym również prowadzenie konsultacji z organizacjami reprezentującymi osoby niepełnosprawne i angażowanie tych organizacji.

1.9. Zgodnie z uwagami końcowymi wymagany jest dogłębny przegląd i rewizja europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności. EKES apeluje zatem do Komisji Europejskiej, aby uwzględniła zmiany w zakresie praw osób niepełnosprawnych i poszerzyła zakres tej strategii poprzez wprowadzenie dodatkowych obszarów działania i powiązanie jej z przeglądem i rewizją polityk, programów i instrumentów finansowania (np. z przeglądem i rewizją strategii „Europa 2020”, strategii na rzecz równouprawnienia płci, strategii na rzecz praw dziecka, zobowiązań UE w dziedzinie działań zewnętrznych), opatrując to przejrzystym harmonogramem wdrażania, budżetem oraz konkretnymi i precyzyjnymi wskaźnikami i poziomami odniesienia.

1.10. UE zobowiązała się do pełnej realizacji celów zrównoważonego rozwoju wyznaczonych w przyjętym przez ONZ programie działań na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030, a także powinna w pełni uwzględnić uwagi końcowe i postanowienia Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, zarówno w wymiarze wewnętrznym, jak i zewnętrznym. Dlatego też EKES zdecydowanie zaleca, by Komisja Europejska uwzględniła wdrażanie programu działań do roku 2030 w zmienionej strategii w sprawie niepełnosprawności, wyznaczając europejskie cele i określając działania na rzecz osiągnięcia wszystkich celów zrównoważonego rozwoju w UE, również w odniesieniu do osób niepełnosprawnych.

1.11. EKES zdecydowanie uważa, że Unia powinna zapobiegać wykorzystywaniu funduszy UE do tworzenia lub prowadzenia zinstytucjonalizowanych struktur. EKES w pełni popiera wykorzystanie unijnego finansowania do tworzenia usług środowiskowych dla osób niepełnosprawnych, po to by umożliwić im niezależne funkcjonowanie w swojej społeczności lokalnej. Instytucjonalizacja osób niepełnosprawnych stanowi naruszenie ich praw, dlatego EKES wzywa Komisję Europejską do bardziej systematycznego i skuteczniejszego propagowania deinstytucjonalizacji przez konkretne strategie, programy i instrumenty finansowania.

1.12. EKES wzywa Komisję Europejską do niezwłocznego ratyfikowania Protokołu fakultatywnego do Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, traktatu z Marrakeszu i konwencji stambulskiej Rady Europy.

1.13. EKES zdecydowanie wnioskuje do Komisji Europejskiej o utworzenie punktów kontaktowych we wszystkich jej dyrekcjach generalnych, agencjach i organach, z pełnym uwzględnieniem i udziałem organizacji reprezentujących osoby niepełnosprawne w procesie kształtowania polityki, w celu utworzenia struktur poziomych i pionowych, które będą wspierać pełne włączenie praw osób niepełnosprawnych do przepisów, polityk i programów UE.

1.14. EKES uważa, że Komisja Europejska powinna zainicjować proces we współpracy z innymi instytucjami, agencjami i organami UE, by starannie przygotować i opracować nowy globalny program w zakresie praw osób niepełnosprawnych na lata 2020–2030, który powinien zostać w pełni włączony do globalnych strategii społecznych i makroekonomicznych (np. strategii „Europa 2020” i mechanizmów jej realizacji). Zaleca ustanowienie grupy roboczej z udziałem wszystkich zainteresowanych stron i organizacji reprezentujących osoby niepełnosprawne celem przeprowadzenia i wdrożenia tej inicjatywy. EKES proponuje, aby Komisja Europejska rozpoczęła wdrażanie globalnego programu w zakresie praw osób niepełnosprawnych na lata 2020–2030 w Europejskim Roku Praw Osób Niepełnosprawnych 2021.

1.15. EKES docenia pozytywne inicjatywy Komisji Europejskiej w zakresie dostępności, w szczególności porozumienie osiągnięte na posiedzeniu trójstronnym co do dyrektywy w sprawie dostępności stron internetowych instytucji sektora publicznego oraz wnioski Komisji Europejskiej dotyczące europejskiego aktu w sprawie dostępności. Wzywa instytucje UE do zakończenia stosownych negocjacji. EKES wyraża jednak zaniepokojenie w związku z dyrektywą horyzontalną w sprawie równego traktowania oraz wzywa do odblokowania negocjacji i uwzględnienia w nowej fazie uwag końcowych i Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

1.16. EKES wzywa wszystkie instytucje UE do zapewnienia, aby polityka oszczędnościowa nie wpłynęła na możliwość korzystania przez osoby niepełnosprawne z ich praw zapisanych w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. W związku z tym zwraca się do Komisji Europejskiej o stworzenie koniecznych minimumów ochrony socjalnej, aby umożliwić osiągnięcie tego celu i poszanowanie prawa tych osób również do odpowiedniego poziomu życia i ochrony socjalnej.

1.17. EKES zwraca się do Komisji Europejskiej i Eurostatu o opracowanie narzędzi statystycznych do pomiaru wpływu wdrożenia Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych na osoby niepełnosprawne na poziomie europejskim i krajowym. Uważa przy tym, że gromadzenie danych dotyczących opartego na prawach człowieka podejścia do niepełnosprawności, posegregowanych ze względu na rodzaj niepełnosprawności, wiek i płeć, będzie miało pozytywny wpływ na opracowanie i wdrażanie przepisów, polityki i programów UE.

1.18. EKES jest świadomy, że UE posiada kompetencje, by uzupełniać krajowe środki zapewniające równość wszystkich obywateli Unii wobec prawa, tak by nie tylko nie byli pozbawiani zdolności prawnej i przysługujących im praw, ale by mogli uczestniczyć w wyborach europejskich i wszystkich wyborach przeprowadzanych w UE, na równych prawach z innymi. Dlatego też wzywa Komisję Europejską, a konkretnie Dyрекcję Generalną ds. Sprawiedliwości, do przyjęcia programu w oparciu o otwartą metodę koordynacji, aby ułatwić zbliżenie państw członkowskich do zasady równości wobec prawa.

1.19. EKES zobowiązuje się do dawania przykładu we wdrażaniu szczegółowych obowiązków, wskazanych przez Komitet ONZ do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych, z których UE, jako administracja publiczna, musi się wywiązać, zapewniając, że zasoby ludzkie EKES-u, prawa jego członków i urządzenia komunikacyjne są zgodne z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

2. Wstęp

2.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje uwagi końcowe Komitetu ONZ do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych⁽¹⁾, gdyż zawarto w nich kompleksowy program zmiany sposobu kształtowania polityki Unii Europejskiej tak, by podejście do niepełnosprawności koncentrowało się na ludziach i opierało na prawach człowieka.

2.2. EKES przypomina, że Komisja Europejska przedłożyła projekt wniosku w sprawie dyrektywy dotyczącej równego traktowania jeszcze przed przystąpieniem do Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Ponadto w toku negocjacji między Parlamentem Europejskim a Radą Unii Europejskiej stopniowo wprowadzano poprawki, które nie są zgodne ze zobowiązaniami wynikającymi z Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. W związku z tym EKES zwraca się do Komisji Europejskiej, by w ramach obecnych negocjacji międzyinstytucjonalnych wprowadzić wniosek o dostosowanie proponowanego projektu dyrektywy tak, by zapewnić jego zgodność z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych i z uwagami końcowymi w kwestiach dotyczących niepełnosprawności, a także by włączyć do projektu zakaz wieloprzyczynowej i krzyżowej dyskryminacji oraz dyskryminacji przez powiązanie.

⁽¹⁾ Konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych.

2.3. EKES podkreśla, że środki oszczędnościowe mają negatywny wpływ na warunki życia osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Poziomy ubóstwa, wykluczenia, dyskryminacji i nierówności wzrosły w wyniku kryzysu gospodarczego, który w wielu państwach członkowskich przerodził się w kryzys praw człowieka, pozostawiając wiele osób niepełnosprawnych i ich rodzin bez żadnej ochrony. Dlatego też EKES wzywa UE do ustanowienia minimalnych poziomów ochrony socjalnej, aby chronić prawa osób niepełnosprawnych oraz odpowiedni standard życia i ochrony socjalnej tych osób. Mechanizm ten powinien zostać uwzględniony w europejskim semestrze.

2.4. Ponadto Komitet ONZ do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych zalecił, by UE stworzyła kompleksową strategię dotyczącą konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych mającą zastosowanie do wszystkich instytucji UE i zaopatrzyła ją w konkretne środki budżetowe w wieloletnich ramach finansowych. W związku z tym EKES uważa, że niezbędne jest spotkanie na wysokim szczeblu kierownictwa instytucji i organów UE, by zainicjować proces przygotowania i przyjęcia międzyinstytucjonalnego programu w zakresie Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, obejmującego określone cele i założenia. W kompleksowej strategii należy określić obowiązki każdej z instytucji UE w odniesieniu do wdrażania Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

2.5. UE musi nawiązać prawdziwy i konstruktywny zorganizowany dialog z europejskimi organizacjami reprezentującymi osoby niepełnosprawne, umożliwiając im zarówno faktyczny i konstruktywny udział w określaniu polityk i przepisów UE, jak i proaktywne prowadzenie przez te organizacje kampanii na rzecz Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Ponadto UE musi zapewnić, że organizacje reprezentujące osoby niepełnosprawne mają możliwości finansowe, by prowadzić swoje działania. W związku z tym trzeba utworzyć linię budżetową przeznaczoną na budowanie potencjału tych organizacji.

2.6. Kompleksowe i przekrojowe uwzględnianie i wdrażanie przez UE postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych oraz opracowanie nowego programu UE w zakresie praw osób niepełnosprawnych wymaga utworzenia ram partnerstwa i partycypacyjnego sprawowania rządów, w oparciu o które wszystkie główne podmioty i zainteresowane strony będą mogły w pełni uczestniczyć w procesie kształtowania polityki wraz z instytucjami UE, w integracyjny sposób.

2.7. Komisja Europejska powinna pilnie i niezwłocznie przeprowadzić przegląd połączony z analizą luk, który obejmie wszystkie wewnętrzne i zewnętrzne polityki i programy UE, aby zapewnić ich zgodność z postanowieniami Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Ponadto wszystkie globalne strategie i polityki UE muszą być zgodne z uwagami końcowymi, w tym strategia „Europa 2020” i europejski semestr, europejski filar praw socjalnych, program działań ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030 oraz instrumenty finansowania, takie jak europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne.

2.8. Kluczowe znaczenie ma to, by wdrażaniem uwag końcowych przez UE zająć się na najwyższym szczeblu politycznym. Dokładniej rzecz ujmując, Komisja Europejska w swoim programie prac na 2017 r. powinna uwzględnić inicjatywę polityczną skierowaną konkretnie na ten cel. Pełne włączenie uwag końcowych do unijnych programów i polityk wymaga opracowania przez Komisję Europejską kompleksowej strategii w zakresie praw osób niepełnosprawnych. EKES wzywa Komisję do zainicjowania procesu sporządzania kompleksowej strategii w zakresie praw osób niepełnosprawnych w trybie pilnym przy pełnej konsultacji i zaangażowaniu organizacji reprezentujących osoby niepełnosprawne.

2.9. W roku 2021 przypadnie dziesiąta rocznica przystąpienia UE do Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. EKES uznaje za słuszne, aby ustanowić ten rok drugim Europejskim Rokiem Osób Niepełnosprawnych. EKES przypomina, że pierwszy Europejski Rok Osób Niepełnosprawnych został zorganizowany przez Komisję Europejską w roku 2003. W związku z tym EKES proponuje, aby instytucje UE natychmiast rozpoczęły przygotowania i podjęły działania niezbędne do ustanowienia roku 2021 kolejnym Europejskim Rokiem Praw Osób Niepełnosprawnych.

3. Uwagi końcowe – możliwość stworzenia UE bardziej sprzyjającej włączeniu osób niepełnosprawnych

3.1. Ogólne zasady i obowiązki (art. 1–4)

3.1.1. Mimo iż UE ratyfikowała Konwencję ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, nadal nie podjęła przekrojowego i kompleksowego przeglądu swoich przepisów, polityki i programów. EKES wzywa Komisję Europejską do pilnego przeprowadzenia takiego przeglądu. Ponadto Komisja Europejska powinna wyznaczyć w każdej dyrekcji generalnej punkt kontaktowy do spraw Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, uprawniając te punkty do wykonania tego zadania.

3.1.2. Godny ubolewania jest fakt, że UE nie ratyfikowała jeszcze Protokołu fakultatywnego do konwencji. EKES wzywa zatem UE do bezzwłocznego ratyfikowania protokołu fakultatywnego, co umożliwi osobom niepełnosprawnym składanie skarg do Komitetu ONZ do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych w przypadkach naruszenia ich praw zapisanych w konwencji.

3.1.3. W unijnym prawie i procesie kształtowania polityki należy w pełni uwzględnić i oddać podejście do niepełnosprawności oparte na prawach człowieka. EKES wzywa służby prawne instytucji UE do przeprowadzenia kompleksowej analizy dotyczącej konsekwencji ratyfikacji Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych dla systemu prawnego UE, aby umieścić ją w odpowiednich ramach kształtowania polityki i prawodawstwa. Służby prawne UE w niedostatecznym stopniu uwzględniają obowiązki UE wynikające z Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

3.1.4. EKES wzywa sekretarza generalnego Komisji do dokonania przeglądu wytycznych w sprawie oceny skutków regulacji oraz do ich zmodyfikowania poprzez uwzględnienie bardziej kompleksowej listy zagadnień i kwestii umożliwiającej lepszą ocenę zgodności z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

3.1.5. Komitet ONZ do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych wezwał UE do przedstawienia przeglądu deklaracji kompetencji oraz wykazu jej instrumentów do jesieni 2016 r., z uwzględnieniem całościowego stanowiska przyjętego w uwadze końcowej nr 17. Przeglądu owej deklaracji należy dokonywać co najmniej raz w ciągu każdej kadencji.

3.2. *Prawa szczególne (art. 5–30)*

3.2.1. Komisja Europejska nie ustanowiła strategii UE na rzecz równości i niedyskryminacji osób niepełnosprawnych, która byłaby zgodna z postanowieniami Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych oraz uwagami końcowymi. EKES wzywa zatem Komisję Europejską do podjęcia natychmiastowych działań dotyczących dyrektywy horyzontalnej w sprawie równego traktowania (zob. pkt 2.2 powyżej) oraz do przeglądu dyrektywy 2000/78/WE w sprawie równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy.

3.2.2. W swojej polityce równości płci Komisja Europejska powinna uwzględnić perspektywę niepełnosprawnych kobiet i dziewcząt, w tym w zakresie gromadzenia danych przez Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn. Ponadto w strategicznym zaangażowaniu Komisji na rzecz równości płci w latach 2016–2019 oraz jej działalności legislacyjnej i politycznej w odniesieniu do równowagi między życiem zawodowym a prywatnym należy w pełni uwzględnić prawa niepełnosprawnych kobiet i dziewcząt. Komitet wzywa Unię Europejską do pilnego ratyfikowania Konwencji Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (konwencji stambulskiej).

3.2.3. UE powinna włączyć do odnowionej agendy UE na rzecz praw dziecka kompleksową, opartą na prawach strategię dla niepełnosprawnych chłopców i dziewcząt, a także uwzględnić prawa dzieci niepełnosprawnych we wszystkich politykach UE w dziedzinie niepełnosprawności. Dzieci niepełnosprawne i ich rodziny również powinny być zaangażowane we wszystkie procesy decyzyjne UE zgodnie z art. 4 ust. 3 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

3.2.4. UE powinna również zauważyć szczególną sytuację młodych osób niepełnosprawnych oraz fakt, że często doświadczają one różnych form dyskryminacji w życiu codziennym, szczególnie jeżeli chodzi o równe szanse młodych ludzi na rynku pracy oraz o aktywny udział młodych osób niepełnosprawnych w społeczeństwie jako całości. UE powinna zatem przeanalizować szczególną sytuację młodych osób niepełnosprawnych mieszkających w UE oraz zaproponować odpowiednie udoskonalenia⁽²⁾. Ponadto UE powinna dopilnować, aby zagadnienie to zostało uwzględnione w kolejnej strategii UE na rzecz młodzieży.

3.2.5. UE powinna zorganizować i przeprowadzić kompleksową kampanię mającą na celu krzewienie wiedzy na temat konwencji, we współpracy z mediami publicznymi (w tym z mediami społecznościowymi), aby zwalczać uprzedzenia wobec osób niepełnosprawnych. Bardzo ważne jest, by w tej kampanii uczestniczyły również osoby niepełnosprawne, za pośrednictwem swoich organizacji przedstawicielskich.

3.2.6. UE powinna promować, ułatwiać i finansować szkolenia personelu w sektorach transportu i turystyki w zakresie wiedzy o niepełnosprawności oraz równości w traktowaniu osób niepełnosprawnych, a także zachęcać do współpracy i wymiany dobrych praktyk między organizacjami europejskimi zajmującymi się niepełnosprawnością a publicznymi i prywatnymi podmiotami odpowiedzialnymi za transport. Wszystkie materiały dotyczące budowania zdolności, szkoleń, zwiększania świadomości, oświadczenia publiczne i inne podobne dokumenty powinny być udostępniane w przystępnych formatach.

⁽²⁾ Dz.U. C 181 z 21.6. 2012, s. 2.

3.2.7. EKES z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji Europejskiej w sprawie europejskiego aktu w sprawie dostępności, który musi być w pełni zgodny z postanowieniami art. 9 i innymi postanowieniami Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, wraz z faktycznymi i dostępnymi krajowymi mechanizmami egzekwowania przepisów i składania zażaleń. Wzywa instytucje UE do uwzględnienia wniosków i zaleceń zawartych w opinii EKES-u dotyczącej europejskiego aktu w sprawie dostępności⁽³⁾ oraz do zapewnienia udziału osób niepełnosprawnych, za pośrednictwem ich organizacji przedstawicielskich, w procesie przyjmowania tego aktu.

3.2.8. EKES z zadowoleniem przyjmuje międzyinstytucjonalne porozumienie osiągnięte na posiedzeniu trójstronnym w kwestii wniosku w sprawie dyrektywy w sprawie dostępności stron internetowych instytucji sektora publicznego. Wzywa instytucje do przełożenia tego na konkretną decyzję, zaś rządy krajowe do transpozycji w trybie pilnym przepisów wnioskowanej dyrektywy. EKES przyjmuje również z zadowoleniem fakt, że znaczna liczba zaleceń przyjętych w jego opinii⁽⁴⁾ została włączona do ostatecznego tekstu dyrektywy.

3.2.9. UE nie włączyła jeszcze w istotnym stopniu wystarczających środków dotyczących osób niepełnosprawnych do swoich strategii zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi. W związku z tym EKES wzywa do ustanowienia ramowych zasad zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi dotyczących osób niepełnosprawnych w Europie, które przyjmie Rada Unii Europejskiej.

3.2.10. Unia Europejska powinna wprowadzić wszelkie niezbędne środki, by numer alarmowy 112 był dostępny dla wszystkich. EKES podkreśla potrzebę pilnego podjęcia równie odpowiednich środków gwarantujących dostępność krajowych punktów interwencyjnych.

3.2.11. EKES wzywa UE i jej państwa członkowskie do przyjęcia opartego na prawach człowieka podejścia do polityki migracyjnej i dotyczącej uchodźców, w odniesieniu do osób niepełnosprawnych. Ponadto podkreśla, że w niektórych państwach niepełnosprawność może dość często stanowić przyczynę prześladowania i dyskryminacji, i w związku z tym wzywa władze UE do opracowania wytycznych dla swoich agencji i państw członkowskich i przeprowadzenia kampanii informacyjnych (dostępnych dla osób niepełnosprawnych) dotyczących niepełnosprawności, migracji i azylu, oraz do systemowego włączenia niepełnosprawności do unijnych polityk migracyjnych i dotyczących uchodźców.

3.2.12. UE musi przyjąć oparte na prawach człowieka podejście do niepełnosprawności w sytuacjach ryzyka i w sytuacjach nadzwyczajnych, przyjmując plan wdrażania zgodnie z konkluzjami Rady z lutego 2015 r. w sprawie zarządzania klęskami żywiołowymi uwzględniającego kwestię niepełnosprawności i zgodnie z ramami z Sendai. Ponadto istnieje potrzeba zwiększania świadomości i informowania osób niepełnosprawnych i pracowników służb ratunkowych i ochrony cywilnej o inicjatywach na rzecz zmniejszenia ryzyka katastrof.

3.2.13. Komisja Europejska powinna odgrywać wiodącą rolę w dziedzinie sprawiedliwości i praw człowieka osób niepełnosprawnych. EKES wzywa DG ds. Sprawiedliwości do zorganizowania konferencji europejskiej dla wszystkich służb wymiaru sprawiedliwości w UE, której program uwzględni refleksję na temat praw dostępu do wymiaru sprawiedliwości dla osób niepełnosprawnych oraz sposobu, w jaki te prawa łączą się z innymi prawami, takimi jak zdolność prawna i równość wobec prawa.

3.2.14. Komisja Europejska powinna zapewnić konieczne fundusze na szkolenia urzędników unijnego systemu wymiaru sprawiedliwości i krajowych systemów wymiaru sprawiedliwości w zakresie przepisów UE i Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Ponadto EKES wzywa UE i sądy krajowe do stosowania wewnętrznych zasad i wytycznych w taki sposób, by ułatwiać osobom niepełnosprawnym dostęp do wymiaru sprawiedliwości. Również w zarządzaniu wymiarem sprawiedliwości, na szczeblu UE i krajowym, należy wziąć pod uwagę ogólne zalecenia Komitetu ONZ do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych. Ponadto Komitet zaleca, by DG ds. Sprawiedliwości posłużyła się otwartą metodą koordynacji w celu osiągnięcia zrównoważonego i skoordynowanego podejścia państw członkowskich w tej bardzo ważnej kwestii, co otworzy drogę dla działań na szczeblu europejskim w kwestii równości wobec prawa. Komisja Europejska powinna stworzyć europejskie normy i propagować analizy porównawcze w zakresie dostępu do wymiaru sprawiedliwości.

3.2.15. EKES apeluje do instytucji UE i państw członkowskich o zniesienie dyskryminujących przepisów dotyczących opieki prawnej, tak by umożliwić wszystkim osobom niepełnosprawnym korzystanie z praw politycznych na równi z innymi osobami. Zauważa, że niezbędne są racjonalne usprawnienia i dostępność w odniesieniu do procedur wyborczych oraz obiektów i materiałów do głosowania.

⁽³⁾ Opinia EKES-u w sprawie europejskiego aktu w sprawie dostępności (Dz.U. C 303 z 19.8.2016, s. 103).

⁽⁴⁾ Dz.U. C 271 z 19.9.2013, s. 116.

3.2.16. Niestety, nieznaną liczbą niepełnosprawnych Europejczyków jest pozbawiona swobód i bezpieczeństwa oraz poddawana przymusowym zabiegom, w tym przymusowej sterylizacji, i przetrzymywana wbrew swojej woli. EKES wzywa Komisję Europejską do podjęcia skutecznych działań w celu położenia kresu tej niedopuszczalnej sytuacji, zebrania przez Eurostat wiarygodnych danych oraz utworzenia skutecznego mechanizmu oceny.

3.2.17. EKES wzywa UE do dokonania przeglądu jej wytycznych w zakresie etyki badań naukowych, a w szczególności do ustanawiania przykładów dobrych praktyk poprzez opracowanie formularzy zgody w przystępnym i czytelnym formacie, a także do zapobiegania podejmowaniu decyzji w zastępstwie w tym zakresie.

3.2.18. UE powinna przyjąć przepisy służące harmonizacji ochrony oraz przeciwdziałaniu przemocy, nadużyciom i wykorzystywaniu, a także ratyfikować Konwencję Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy domowej wobec kobiet⁽⁵⁾. UE musi podjąć działania legislacyjne i polityczne na szczeblu europejskim przeciwko prowadzonej w państwach członkowskich działalności transgranicznej związanej z handlem niepełnosprawnymi kobietami i dziećmi. Komitet wzywa UE do zwalczania przemocy wobec niepełnosprawnych dzieci za pośrednictwem konkretnych środków i dostępnych usług wspierających.

3.2.19. Inicjatywa Komisji Europejskiej w sprawie europejskiego filaru praw socjalnych powinna w pełni uwzględniać postanowienia konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych i tworzyć niezbędne minimum ochrony socjalnej oraz skuteczne mechanizmy zapobiegawcze i zmniejszające ubóstwo, szczególne narażenie i wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet, dzieci i starszych niepełnosprawnych.

3.2.20. Istnieje wyraźna potrzeba opracowania unijnego systemu koordynacji świadczeń społecznych w UE, w tym jasnych reguł możliwości przenoszenia uprawnień, wraz z wyznaczeniem maksymalnej liczby dni na przeprowadzenie procedury uznawania statusu niepełnosprawności.

3.2.21. UE powinna opracować i wdrożyć długo oczekiwaną i bardzo potrzebną europejską strategię deinstytucjonalizacji⁽⁶⁾, która to strategia powinna przede wszystkim zakładać bardzo dokładne monitorowanie wykorzystania europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w celu zagwarantowania, że używa się ich ściśle do rozwijania usług wsparcia dla osób niepełnosprawnych umożliwiającego niezależne życie w lokalnej społeczności. EKES wzywa również do utworzenia samodzielnego europejskiego funduszu na rzecz deinstytucjonalizacji.

3.2.22. EKES wyraża ubolewanie, że Komisja Europejska do tej pory nie przygotowała oceny wpływu europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych na osoby niepełnosprawne zgodnie ze zobowiązaniem ustanowionym w rozporządzeniu w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego w odniesieniu do sprawozdań rocznych dotyczących środków podejmowanych w dziedzinie niepełnosprawności. Powinna ona obejmować większe monitorowanie przez Komisję Europejską wykorzystania europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, zgodnie z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych oraz w porozumieniu z organizacjami reprezentującymi osoby niepełnosprawne, a także postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom (zawieszenie, wycofanie, odzyskanie środków) wszczynane przez UE z tytułu nieprzestrzegania warunków wstępnych.

3.2.23. Potrzebne są skuteczniejsze krajowe organy wykonawcze: ich uprawnienia należy zharmonizować i rozszerzyć w celu ułatwienia egzekwowania praw pasażerów we wszystkich rodzajach transportu, a procedurę składania skarg należy uprościć. Ponadto EKES wzywa Komisję do zagwarantowania bezpłatnej podróży opiekunom we wszystkich rodzajach transportu, w tym w transporcie lotniczym, co przewidziano już w rozporządzeniu (WE) nr 1371/2007⁽⁷⁾ i rozporządzeniu (UE) nr 1177/2010⁽⁸⁾.

3.2.24. Komisja Europejska powinna w natychmiastowym i pełnym trybie oficjalnie uznać język migowy i alfabet Braille'a oraz przeprowadzić ocenę swoich kanałów komunikacji i procesów wewnętrznych pod kątem opracowania i prezentacji informacji, tak by były dostępne dla osób niepełnosprawnych. Powinno to obejmować różne dostępne formaty, takie jak język migowy, alfabet Braille'a oraz wspomagające i alternatywne metody komunikacji, w tym format ułatwiający czytanie. UE powinna zagwarantować, że wszystkie osoby niepełnosprawne, niezależnie od ich zdolności finansowych, mają dostęp do edukacji integracyjnej.

⁽⁵⁾ Konwencje Rady Europy.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 332 z 8.10.2015, s. 1

⁽⁷⁾ Dz.U. L 315 z 3.12.2007, s. 14.

⁽⁸⁾ Dz.U. L 334 z 17.12.2010, s. 1.

3.2.25. UE powinna przyjąć obowiązkowe ramy wysokiej jakości dla wymian w ramach edukacji włączającej, ustanawiając minimalne kryteria dostępności w celu zapewnienia mobilności wszystkich uczniów i studentów niepełnosprawnych, zwłaszcza młodych, korzystających w UE z kształcenia średniego, wyższego i zawodowego. Wszystkie partnerskie uniwersytety w programie wymiany studentów Erasmus powinny uwzględniać dostępność w swoich programach i placówkach edukacyjnych, umożliwiając pełne uczestnictwo wszystkim studentom niepełnosprawnym, zwłaszcza młodym.

3.2.26. Komisja powinna ratyfikować traktat z Marrakeszu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO) oraz ułatwiać i promować jego ratyfikację na szczeblu krajowym przez państwa członkowskie, tak by umożliwić swobodny przepływ dostępnych wersji materiałów drukowanych dla osób słabowidzących i osób z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem.

3.2.27. EKES wzywa Komisję do opracowania i wdrożenia specjalnej inicjatywy w sprawie realizacji programu działań na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030 i celów zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do osób niepełnosprawnych w obrębie UE, jak również w ramach jej polityki zewnętrznej, w tym współpracy na rzecz rozwoju i handlu międzynarodowego.

3.3. **Zobowiązania szczególne (art. 31–33)**

3.3.1. EKES wzywa Eurostat do zorganizowania konferencji, aby uzgodnić jednolity mechanizm dla urzędów statystycznych wszystkich państw członkowskich w ramach działań następczych w związku z uwagą końcową nr 71. Należy utworzyć europejski mechanizm gromadzenia danych statystycznych dotyczących opartego na prawach człowieka podejścia do niepełnosprawności, posegregowanych ze względu na rodzaj niepełnosprawności, wiek i płeć, aby pozyskiwać informacje do celów europejskich i krajowych polityk dotyczących osób niepełnosprawnych.

3.3.2. KE powinna systematycznie uwzględniać prawa osób niepełnosprawnych we wszystkich unijnych politykach i programach współpracy międzynarodowej. EKES z zadowoleniem przyjmuje projekt pilotażowy UE „Bridging the gap” (Likwidowanie luki) i wzywa do przyjęcia unijnego programu finansowania w zakresie niepełnosprawności na rzecz praw osób niepełnosprawnych. Ten program finansowania powinien być realizowany, tak jak ma to miejsce w niektórych państwach w Europie, w ścisłej współpracy z europejskimi organizacjami reprezentującymi osoby niepełnosprawne jako instytucjami pośredniczącymi, odpowiedzialnymi za kierowanie i zarządzanie polityką i finansowaniem oraz wyznaczanie priorytetów finansowania. Należy dopilnować, aby europejskiego finansowania nie udzielano projektom, które nie są zgodne z postanowieniami Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

3.3.3. Komisja Europejska powinna zapewnić pełną zgodność z uwagą końcową nr 75 poprzez utworzenie punktów kontaktowych we wszystkich dyrekcjach generalnych, agencjach i organach. Każdy punkt kontaktowy powinien zorganizować co najmniej trzy spotkania w roku, w których powinny w pełni uczestniczyć i zabierać głos organizacje reprezentujące osoby niepełnosprawne. W dniu 3 grudnia każdego roku Komisja Europejska powinna opublikować swoje sprawozdanie roczne z wdrożenia konwencji ONZ przez UE i jej państwa członkowskie.

3.3.4. EKES z zadowoleniem przyjmuje decyzję Komisji Europejskiej o wycofaniu się z niezależnych ram monitorowania, co otwiera drogę dla utworzenia prawdziwie niezależnego mechanizmu pod nadzorem organu zarządzającego, w którego skład wejdą podmioty tworzące niezależne ramy. Aby jednak ramy UE mogły skutecznie pełnić swoje zadania, w trybie pilnym należy przydzielić zasoby ludzkie i finansowe.

3.4. **Przestrzeganie Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych przez instytucje UE (jako organy administracji publicznej)**

3.4.1. Istnieje bardzo wyraźna potrzeba, by instytucje UE dokonały przeglądu swojej polityki w zakresie zasobów ludzkich i dostosowały ją do postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych po to, by zagwarantować, że osoby niepełnosprawne oraz pracownicy mający niepełnosprawnych członków rodziny otrzymali racjonalne usprawnienia i wsparcie, tak by mogli osiągnąć właściwą równowagę między obowiązkami zawodowymi a rodzinnymi. EKES wzywa Unię Europejską do przeglądu jej wspólnego systemu ubezpieczenia chorobowego, systemu emerytalnego oraz związanych z niepełnosprawnością zabezpieczeń społecznych i środków ochrony socjalnej, tak by zapewnić niedyskryminację i równe szanse dla wszystkich osób niepełnosprawnych, m.in. przez uznanie potrzeb zdrowotnych związanych z niepełnosprawnością za odrębne od potrzeb wynikających z chorób i promowanie samodzielnego życia i pracy przez zapewnienie pełnego zwrotu dodatkowych kosztów koniecznego wyposażenia lub usług.

3.4.2. Niezwykle istotne jest, by wszystkie instytucje UE proaktywnie podejmowały inicjatywy służące zapewnieniu zgodności z postanowieniami dotyczącymi dostępności zawartymi w dyrektywie w sprawie dostępności stron internetowych instytucji sektora publicznego, wyznaczając wyraźne terminy i dając tym samym dobry przykład w tym zasadniczym aspekcie praw osób niepełnosprawnych.

3.4.3. EKES wzywa Komisję Europejską i Radę Najwyższą Szkół Europejskich do przyjęcia planu oraz przydzielenia niezbędnych zasobów finansowych i ludzkich na rozwój i wdrożenie wysokiej jakości systemu edukacji włączającej na wszystkich poziomach w szkołach europejskich, przy zapewnieniu racjonalnych usprawnień, wsparcia i stosowania polityki nieodrzućania wobec wszystkich uczniów niepełnosprawnych w szkolnictwie podstawowym i średnim.

3.4.4. Jako że poziom zatrudnienia osób niepełnosprawnych w UE jest niski, EKES wzywa instytucje UE do ustanowienia programu na rzecz zatrudnienia w oparciu o działania pozytywne (w tym szczególnych postępowań konkursowych) w celu zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych zatrudnionych w instytucjach UE poprzez zapewnienie wsparcia i racjonalnych usprawnień. Wdrażanie tej polityki należy poddawać przeglądowi co dwa lata w celu ustalenia, czy konieczne są działania korygujące.

3.4.5. EKES wzywa instytucje, agencje i organy UE do zadbania o to, by obowiązujące przepisy regulaminu pracowniczego zostały w pełni i skutecznie wdrożone zgodnie z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, a wewnętrzne regulaminy i przepisy wykonawcze zostały opracowane przy pełnym poszanowaniu postanowień konwencji.

3.4.6. EKES zobowiązuje się do opracowania struktury służącej wewnętrznemu wdrożeniu uwag końcowych w zakresie polityki kadrowej, środków komunikacji z obywatelami i członkami EKES-u oraz pełnego włączenia i pełnej równości niepełnosprawnych członków EKES-u. Zadba również o to, by kwestie te były propagowane w jego stosunkach ze światem biznesu, związkami zawodowymi i społeczeństwem obywatelskim. Ta nowa polityka będzie rozwijana w ścisłej współpracy ze stałą grupą analityczną ds. praw osób niepełnosprawnych.

Bruksela, dnia 19 października 2016 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Georges DASSIS
